



„Tudakozó” rovatunkban egy-egy ritka kifejezést, szakmai furmányosságot járunk hetente körbe Papp Márió jóvoltából. Hányan tudják, mi is a szaldom?

A gőzhajózás térnyerése előtt a folyókon, folyamokon nem ment könnyen a hajózás. Vitorlázni ugyanis sosem lehetett rajtuk biztonságosan. Sodrás ellen, szélcsendben, gyenge szélben vagy ellenszélben tehetetlen a vitorlázó, manőverekre pedig a folyóvizek szélessége nem ad lehetőséget. A sok hosszú evező pedig a szűkebb, csatornajellegű részeken, s a hínáros, „csomós” vizeken válik használhatatlanná. A legtöbb helyen maradt tehát évszázadokig a hajóvontatás.

Azonban a hajóvontató állatok vagy emberek oszlopai sem haladhattak akadálytalanul a partokon. Gyakran álltak elébük legyőzhetetlen akadályok. Árvízi helyzet, ártéri viszonyok, ingoványos öntésterült, vagy épp ellenkezőleg, sziklás, szakadékos vad part, netán sűrű erdő, bozótos. De a közbiztonság, a politika, alkalmanként a hadihelyzet is kitérésre készíthetett egy hajóvontató csapatot. Ilyenkor át kellett telepíteni az egész vontatóoszlopot a túlpartra. A lovakat, lovas dereglyén, az embereket a vontatmány ladikjain.

Egy komoly vontatandó hajó felszereléséhez tehát a szolgáló és alkalmilag mentő ladikokon túl lovasdereglye is tartozott. Ez olyan, akár tizenöt méter hosszú, laposfenekű csónakféle volt, melynek a hagyományos, merőleges orrtőkéjével (bálványával) átellenben a fartőkéje vízszintes állású kellett legyen. Erre azért volt szükség, hogy a lapos partokon úgy köthessen ki, akár egy komp, s a lovak akadálymentesen léptethessenek rá. Az ilyen átkelési műveleteket hívták a hajósok szaldomnak. A szaldom véghezvitele pedig hagyományosan a hajósok feladata (és költsége) volt.

Kép: *Hajóvontatás lovakkal (a 19. sz. második fele) Magyar Néprajzi Lexikon*